

Yazar

Kamaran M. Palani

Tarih

10 Temmuz 2020

IRAKLI Şii İSLAMCI PARTİLERİN PROTESTO HAREKETİNE TEPKİLERİ

İKİNCİ DALGA ARAP
İSYANLARINDA **SİYASAL İSLAM**

الشرق
للأبحاث الاستراتيجية

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH

Özgün metin Arapça kaleme alınmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
Şİİ İSLAMCI PARTİ VE GRUPLARI HARİTALANDIRMAK	3
Şİİ İSLAMCILARIN PROTESTO HAREKETİNE TEPKİLERİ	4
İRAK'IN SİYASİ SİSTEMİ VE İSTİKRARI İÇİN İZLENİMLER	7
SONUÇ	10
REFERANSLAR	11
YAZAR HAKKINDA	12
AL SHARQ STRATEJİK DÜŞÜNCE KURULUŞU HAKKINDA	12

Giriş

Ekim 2019'dan bu yana Irak'ta daha iyi yaşam koşulları, bölgesel ve küresel güçlere karşı bağımsızlık, yolsuzluğa son verilmesi ve nihayetinde ABD öncülüğündeki 2003 işgalinden sonra yerleşmiş siyasi sistemin tamamen ortadan kaldırılması gibi taleplerle kitlesel gösteriler yapıldı.

Protestocular çoğunlukla Şii yoğunluklu Bağdat, Basra, Necef, Kerbela ve Nasıriye vilayetlerinden Şii genç, öğrenci ve sivil toplum aktivistlerinden oluşuyordu. Protestolar başladığından beri büyük çoğunluğu Şii halktan olan yaklaşık 700 kişi öldürülürken 30.000'in¹ üzerinde insan da yaralandı.² Bu bağlamda Şii İslamcı partiler, en temelde protestoların hem kurulmasında hem de sürdürülmesinde önemli bir rol oynadıkları siyasi sistemi reddediyor olması sebebiyle protesto hareketini kendi iktidarları karşısında varoluşsal bir tehdit olarak algıladı. Bu nedenle aşağıda açıklanacağı üzere, Sadr Hareketi dışındaki Şii İslamcılarının çıkarları protestocuların talepleriyle taban tabana bir zıtlık teşkil etmekteydi.

Şii İslamcı parti ve grupları haritalandırmak

“Yüksek ahlak rehberi ve bazen de en üst gayrı resmi merci olarak tüm partilerin hürmet ettiği”³ Ayetullah Uzma Ali Sistani'den başka Irak Şii siyaseti üzerinde nüfuz sahibi olan altı grup veya lider vardır. Şii İslami öğretilere açıktan bağlılıkları farklılaşsa da hepsinin İslami kökleri bulunmakta. Bu gruplar Irak Parlamentosundaki sandalye sayılarına göre aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- 1. Reforma Yürüyüş İttifakı** veya **Sâirûn**, 2018 yılındaki Irak parlamento seçimlerinde rekabet etmek için kurulan ve 54 sandalye kazanan siyasi bir ittifaktır. Irak'ın önde gelen Şii liderlerinden Mukteda Sadr öncülüğündeki ittifak, Sadr Hareketi ile Irak Komünist Partisi arasında kurulan bir koalisyonudur.
- 2. İran Yanlısı Eksen**, İran'la bağlantılı birkaç parti ile paramiliter grupları kapsamaktadır. Eksenin en güçlü unsuru olan **Fetih İttifakı**, Irak parlamentosunda

48 sandalyeye sahip olan ve İran yanlısı önemli isimlerden Hadi Amiri liderliğinde 2018 seçimlerinde yarışmak üzere kurulan İslamcı Şii bir ittifaktır. Amiri, Irak'taki İran yanlısı en büyük milislerden biri ve **Haşdi Şabi** (Halk Seferberlik Güçleri) silahlı koalisyununun bir parçası olan **Bedir Örgütü**'nün de Başkanıdır. İran yanlısı bir diğer Şii İslamcı güç ise 15 sandalyeye sahip meclis grubu olan **Sâdikûn**'dur. Kays Hazali liderliğindeki bu Şii paramiliter kuvvet Asa'ib Ehli Hak grubunun siyasi kanadıdır.

3. Nasr (Zafer) Koalisyonu Irak eski Başbakanı Haydar İbadi (2014-2018) tarafından kurulup 42 milletvekiliyle parlamentodaki üçüncü büyük grubu temsil eden Şii İslamcı/milliyetçi siyasi ittifaktır.

4. Kanun Devleti Koalisyonu yine Irak eski Başbakanı Nuri Maliki (2005-2014) tarafından kurulan ve 25 sandalyesi olan bir diğer meclis ittifakıdır. Hem Nasr hem de Kanun Devleti, Irak'ın 2003 sonrası siyasi sürecinde önemli bir rol oynayan **İslami Dava Partisi**'nden doğmuş ve Maliki ile İbadi de kendilerini devletin kurucuları olarak lanse edip kendi yandaş ağlarını genişletmişlerdir.

5. Hikmet Hareketi ise Ammar Hekim'in yönettiği Yüksek İslam Konseyi'nden (aşağıya bkz.) ayrılan Iraklı İslamcı/milliyetçi Şii hareketidir. Hikmet'in parlamentoda 19 sandalyesi bulunmaktadır.

6. Yüksek İslam Konseyi 1982'de Muhammed Bakır Hekim liderliğinde kurulan İslamcı bir partidir.

Tüm bu grupların Iraklı Şiiiler arasında bir tabanı bulunmakla birlikte bir bütün olarak Şiiiler adına konuşabileceklerine inanmak da hata olur.

Şii İslamcılarının protesto hareketine tepkileri

İslam'a yaklaşımları ve Şii siyaseti ile karar alım süreçleri üzerindeki nüfuzlarının farklılaşmasına rağmen protesto hareketine dönük tepkiler konusunda iki ana aktör başat bir rol oynamıştır. Bunlar, Mukteda Sadr ve İran yanlısı Fetih Koalisyonu'dur. Sadr'ın protestolara desteği, hareketini Fetih ve İran yanlısı diğer milislerin liderleriyle karşı karşıya getirmiştir. Aşağıda da açıklandığı üzere Şii liderler protestoların oluşturduğu tehditten çok Sadr'ın protestolara desteği ve Şii halkın genel liderliğine oynama hırısından korkmaktadır.

Protestocuların mevcut siyasi sınıfı reddetmesinden dolayı protestoları kendi çıkarları için bir tehdit olarak algılamalarına rağmen Nasr, Kanun Devleti ve Hikmet gibi diğer gruplar protestocuların genç, İslamcı olmayan ve liberal sesleriyle diyalog kurmuştur.

Sadr'ın tepkileri

Sadr meclisteki en büyük grubun yanı sıra güçlü bir taban hareketine de liderlik yapıyor. Protestolar başladığında Sadr, destekçileri sadece Sadrcı olmalarından ziyade daha çok yoksul ve işsiz olmaları dolayısıyla protestocuların önemli bir kısmını oluşturmasına rağmen, protestolara aktif bir katılım göstermemekten yana oldu. Daha sonra Sadr, özellikle de protestoculara yönelik saldırıların ardından protestolara katıldı; açıkçası protestocuların tamamı liberal olsaydı daha az umursardı belki ama yine de önemli bir kısmının da kendi tabanından olduğunu biliyordu.⁴ Bu sebeple Sadr protesto dalgasına öncülük etmeye çalıştı yahut en azından kendisini protesto hareketinin koruyucusu olarak öne çıkardı. 25 Ekim'de İran yanlısı grupların genel merkezlerine saldırılar düzenlendikten sonra başta İran yanlısı silahlı gruplarla Sadrcılar arasında olmak üzere Şiiler arası bir iç savaşa neden olacak türden bir gerginlik riski doğdu.⁵ Sadr'ın sosyo-politik örgütlenmesini ve söylemini üzerine inşa ettiği kurucu anlatısı ise kendisini sistemin dışında, müesses nizam karşısında halkın tarafında konumlandırma girişimidir. Bu anlatı,⁶ Sadr'ın protestocuların görünürde doğal müttefiki olarak değilse de bir müttefiki olarak ortaya çıkmasını kolaylaştırdı. ABD ile İran arasındaki çatışma tırmandıkça, Sadr da sokak üzerindeki nüfuzunu Irak'ın Şii halkı ve siyasetinin liderliğine oynamak için kilit bir siyasi araç olarak kullanmaya çalıştı.

Ancak İran İslam Devrimi Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani ile Irak Halk Seferberlik Birlikleri Başkan Yardımcısı Ebu Mehdi Mühendis'in Ocak ayı başlarında ABD SİHA'larıyla suikasta uğraması Sadr'ı protestocularla arasına mesafe koymaya zorladı. Bunun üzerine Sadr, ülkedeki ABD birliklerinin varlığını protesto etmek amacıyla 24 Ocak'ta destekçileri arasından büyük kalabalıkları çeken "bir milyon adam yürüyüşü" için çağrıda bulundu.⁶ Hemen ardından Sadr, destekçilerine Tahrir Meydanı dâhil olmak üzere daha önce başlamış ve devam etmekte olan protesto alanlarından çadırlarını söküp çekilmeleri yönünde talimat verdi. Sadr'ın destekçileri Ekim 2019'dan beri protestoların önemli bir parçası olduğu için protestocular bir

anda sayılarının ciddi anlamda azalmasına tanık oldu.⁷ Sadr daha sonra takipçilerine parlamentoda güvenoyu alamayan Başbakan adayı Muhammed Allavi'yi destekleme talimatı verdi. Bunun sonucunda Sadr'ın protestoların koruyucusu olma girişimi olumsuz etkilendi ki bu da Sadr ile Allavi'nin adaylığını reddeden diğer protestocular arasındaki mesafeyi genişleten en önemli adım olarak görülebilir.

İran yanlısı grupların tepkileri

İran yanlısı Fetih ve Sâdikûn gibi koalisyonlar ile Ketâib Hizbullah gibi silahlı gruplar protestolar karşısında güvenlikçi bir tutum benimseyip protestocuları dağıtma girişimlerinde önemli rol oynadı. Protestolara şiddetle tepki verilmesi yalnızca Irak sokaklarında bulunanların daha da öfkelenmesine hizmet etti ve halkın Iraklı liderleri gayrı meşru gören algısını da derinleştirdi. Bu gruplar protestoları tanımlamak için “darbe”, “Siyonist-Amerikan komplosu” ve “Suudi-Körfez projeleri” gibi yaftalar kullandı. Bu grupların başlıca korkuları şu hususlarla açıklanabilir:

1. Bu gruplar, protestocuların değiştirmek istediği siyasi müesses nizamın merkezinde yer alıyorlar.
2. Protestoların temelde bu grupların siyasi ve dini söylemlerine meydan okuyan liberal ve seküler seslerine güvenmiyorlar. Nitekim genç protestocuların bazı talepleri sivil devlet ve yeni bir Irak milli kimliği kavramlarında ifadesini bulmakta.
3. Sadr'ın protestocular ile toplumun genç kesimlerine (azalmış olsa bile) desteği ve onlarla bağlantısı büyük bir tehdit olarak algılanıyor. Bu bölünmeler ise Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) sonrası Irak siyasetine hâkim olan daha geniş bir Şiiler arası iktidar mücadelesinin parçası olarak görülmelidir.

Bu son nokta önemli çünkü Fetih'in Sadr'dan korkması için birçok neden bulunmakta. Birincisi, Sadr milyonlarca takipçisiyle Fetih'in en yakın siyasi rakibi konumunda. Neticede Fetih gibi büyük Şii gruplar Sadr'ın kendisi için oy veren milyonlarca kararlı takipçiye sahip olup bunun sonucunda da ülkenin siyaset sahnesine hâkim olmasından hoşlanmıyor. İkincisi, Sadr siyasi nüfuzunun bir uzantısı olarak Irak'ın birçok stratejik bölgesinde varlık göstererek Irak'ın başlıca milislerinden olan Seraya Selam grubunu kontrol ettiği için aynı zamanda Fetih'in en yakın paramiliter rakibi konumunda. Üçüncüsü hem siyasi hem de parlamenter çekişmenin bir sonucu

olarak Sadr, Irak'ın kilit öneme sahip ekonomik kurumlarına (en önemlisi Petrol Bakanlığı) yerleşmiş adamlarıyla ekonomik anlamda da rekabet halinde. Dördüncüsü, Sadr'dan, Fetih'in İran'ın Velayet-i Fakih sisteminin uzantısı olan bir İslam devleti kurma programına ideolojik olarak bağlı olmadığı için de korkuluyor yahut en azından hoşlanılmıyor. Sadr aynı zamanda pragmatik, esnek ve öngörülebilir de değil, ki bu da diğer Şii partiler için onun bir belirsizlik kaynağı olduğu anlamına gelmekte.

Irak'ın siyasi sistemi ve istikrarı için izlenimler

Şii İslamcıların protestoculara tepkileri ve yönetim sisteminde reform taleplerine cevap verememeleri ülkedeki siyasi sistemin tamamı için büyük sonuçlar doğuruyor. Dini ve mezhepçi bir söylem benimseyen Şii İslamcı partiler, 2003'ten beri Irak'ın Şii yoğunluklu bölgelerindeki siyasal örgütlenme alanına hâkim oldu. Şimdiye kadar dini veya daha doğrusu mezhebi kimliklerini korumak, iktidarda kalmak için etkili bir strateji olmuştu. Protestocular tam da bu duruma temelden meydan okudu. Zaten sallantıda ve kırılğan olan statükonun çökmesi halinde Şii İslamcı partilerin kaybedecek çok şeyi bulunuyor. Statükonun kısa vadede protestocular ve gençliğin talep ettiği şekliyle iyileştirilemeyeceğini anlamak çok önemli; bu yüzden de protestolar devam edecektir.

Meşruiyet krizi

Irak 2003'ten bu yana mezhepçi iç savaştan (2006-2008) İslam Devleti tehdidine (2014-2017) kadar birçok zorlu güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kaldı ama siyasi sistemin mezhepçi doğası ciddi bir şekilde hemen hiç tehdit altında olmamıştı. Dolayısıyla mevcut protestolar ülkeyi temelden sarstı. 2003 sonrasında hiçbir zaman bu kadar yaygın ve büyük protestolar yaşanmamış, protestocular da siyasal değişim taleplerinde hiç bu kadar diretmemişti. Daha da önemlisi protesto hareketi Şii siyasetine yeni bir aktörü, Irak sokağını getirdi. Emanetçi Başbakan Adil Abdul Mehdi'yi istifaya zorlamak genç protestocular tarafından büyük bir zafer olarak görüldü.⁸ Irak Paramentosunun Mehdi'nin istifasını 1 Aralık 2019'da kabul etmesinden bu yana Irak, meşruiyet kazanmak amacıyla protestocuların taleplerine boyun eğeceğini söyleyen üç başbakan adayıyla (Muhammed Tefvik Allavi, Adnan Zurfi ve Mustafa Kazimi) tanıştı.⁹ Şii İslamcı siyasetçiler ise artık söylem ve politikalarını protestocuların söylemleriyle çelişmeyecek şekilde düzenlemek zorunda.¹⁰

Protestolar bizzat Şii İslamcı partilerin 2003'ten beri iddia ettikleri siyasi meşruiyetin anlamına köklü bir meydan okudu. 2003 sonrası meşruiyet tartışmalarına Şiiilerin mağduriyetleri ve Baas rejimine karşı verdikleri eski mücadeleler hâkim olmuştu. Sorun şu ki, 2003 sonrası Iraklı neslin bildiği tek Irak, mevcut yönetici sınıfın derin yolsuzluk ve kötü yönetimiyle bulanmış bir Irak oldu. Bu sistem ile onun meşruiyet kaynakları çökmüş durumda ve Şii İslamcılar kısa vadede daha güçlü meşruiyet biçimleri bulamamakta (ya da bulmak istemiyor). Toplumun çeşitli genç kesimlerinin Şii İslamcılarının siyasi iktidarını reddedip seçimlere katılmaktan uzaklaşması yakın gelecek için muhtemel bir senaryo durumunda. Protestolarla öne çıkan bir kuşak farkının daha uzun vadeli sonuçları da olacaktır.

Büyük Şii İslamcı partilerin, protestocuların radikal değişim taleplerine tepkisi Şii cemaatinin parçalandığını gösteriyor. Bu partilerin ayakta kalmak için yoğun bir şekilde mezhepçi yandaş ağlarına dayanan tabiatına bakıldığında sahici ve radikal bir reform sadece 'gerçekdışı' görünmüyor, aynı zamanda bir varoluşsal tehdit de oluşturuyor. Onlar için radikal reformları benimsemenin maliyeti sistemi reforme etmeninkinden daha yüksek görünüyor. İşlevsiz bir hükümet, bozulan devlet-toplum güveni ve halkın her geçen gün büyüyen öfkesi nedeniyle Irak, başarısız bir devlete dönüşme ihtimaliyle karşı karşıya.

Siyasi otoritelere desteğin artık kamu politikasında düzenlemeler yaparak yahut lider değiştirerek yönetilemeyeceği açık çünkü siyasi elitlerin tamamı birçok kimse tarafından "öteki" olarak görülüyor. Bu güven ve meşruiyet krizinin halk ile başat Şii partiler arasındaki şiddetli karşılaşmayı kolaylaştırma tehlikesi de bulunuyor. Iraklı Şii İslamcı hareketler 2003'ten bu yana kendilerini büyük değişimlere karşı dayanıklı ve silahlı gruplarını da devlet güçlerine entegre etmeye yanaşmayacak bir şekilde evirildiler.¹¹ Bu durum büyük halk desteği olmadan da ayakta kalmalarına yardımcı olabilir belki ama zor ve şiddet üzerinden iktidarlarını sağlamlaştıramazlar. Ancak şu soru cevapsız kalıyor: Halk desteği yoksa bu aktörlerin elinde hangi meşruiyet araçları kalacak?

Halk desteği olmayan otorite

Etnik-mezhepsel bir iktidar paylaşımı, işlevsiz ekonomi ve parçalı güvenlik güçlerinin olduğu bir sistemde halkın otoritelere duyduğu güvensizlik arttı.¹² Protestoların sürdürülebilirliği ise halkın gün geçtikçe büyüyen memnuniyetsizlik ve güvensizliğine

bağlı. Dolayısıyla kısa vadede en muhtemel senaryo protestoların ve Şiiilerin İslamcı partilerin davranışlarından duyduğu memnuniyetsizliğin sürmesidir. Şii İslamcı partiler halktan yana olduklarını ve siyasi nizamın bir parçası olmadıklarını göstermek istiyorlar ama tartışma konusu olan sadece belirli bir siyasetçi veya politika değil bu partilerin elinde bulunan “otoritenin” bizzat kendisi. Bu durumun sadece Şii siyaseti için değil ülkenin geleceği için de ciddi sonuçları olacaktır.

Siyasi partilerin arkasındaki halk desteğinin azaldığı açık olsa da Sâirûn İttifakı, Fetih İttifakı, Nasr ve Kanun Devleti Koalisyonları gibi siyasi aktörler ve Asa’ib Ehli Hak gibi silahlı örgütler de siyasi ve mezhepçi hamilik sistemleri üzerinden sert güçlerini sürdürüyor. Nihayetinde tüm hükümetleri kurmuş olan ve şimdi halk ile siyasi elitler arasındaki güven ve toplumsal sözleşme yokluğunu sürdürenler de bu siyasi sınıfın bizzat kendisidir. Daha basit bir ifadeyle kısa vadedeki izlenim, Şii İslamcılarının halk desteği olmadan iktidarlarını sürdürmeleri olacaktır.

Uzun vadede ise liderleri halk desteği olmadan iktidarı demir yumrukla ne kadar elinde tutmaya çalışırsa çalışsın tüm aktörlerin ayakta kalması için iç meşruiyet hayati bir önem taşıyor. Irak’ta eski meşruiyet kaynak ve söylemleri (mağduriyet, mezhebi veya etnik dayanışma) artık tek başına halkın desteğini almaya yetmiyor. Başka meşruiyet kaynaklarına da ihtiyaç olacaktır yoksa halkın memnuniyetsizliği ülkenin istikrar ve bekasına bir tehdit oluşturacak. İşleyen, kapsayıcı ve meşru yönetim daha önce siyasi aktörlerce benimsenen korku ve dış tehdit gibi söylemlerin yerini almalıdır. Fakat yukarıdaki analizin de gösterdiği üzere, Şii İslamcı partiler meşruiyet krizlerine kısa vadeli cevaplar sunamıyor. Aksine bunun geçici bir kriz olduğuna ve halkın dertlerinin statüko dahilinde çözülebileceğine inanmaya devam ediyorlar.

Meşruiyet ve halk desteğine gelince, ülke derinden bölünmüş olması sebebiyle Irak’ın siyasi aktörlerinin halkın desteğini alma kapasitesi ciddi farklılıklar gösteriyor. Mesela, protestocuların karşısında duran Bedir Örgütü ve Asa’ib Ehli Hak gibi Haşdi Şabi’nin ana unsurlarına göre protestolar, İslam Devleti’ne karşı savaşta kazandıkları itibarı tehdit ediyor. 2018 seçimlerindeki popülerlik ve zaferleri bu mücadeledeki merkezi rollerinden kaynaklanıyordu ama protestocularla karşı karşıya gelmeleriyle bu durum ciddi anlamda zedelendi. Bu silahlı/siyasi örgütler için “dış tehdit” oluşturmadan meşruiyet kazanmak imkânsız durumda. 2003’ten beri sistemle derin bir şekilde iç içe geçmiş Nasr ve Kanun

Devleti gibi koalisyonlar için iç meşruiyet ve halk desteği dinamikleri diğerlerinden farklılık gösteriyor. Onlar için icraata dayalı meşrulaştırma ayakta kalmaları için tek cevap olarak görünüyor.

Sonuç

Bu makale, protestoların başlıca Şii partilerin meşruiyetine nasıl köklü bir şekilde meydan okuduğunu inceledi. Ayrıca protestoların etkisinin sadece Şii İslamcılarının faaliyetleri için değil 2003'ten sonra yerleşmiş olan siyasi sistemin merkezi için de önemli olduğunu gösterdi. Şii gençlerin protestoları meşruiyete dair kamusal söylemi değiştirmeye zorladı. Fakat Şii protestoların radikal değişim taleplerinin yerine getirildiği bir senaryo maalesef muhtemel görünmüyor. Şii cemaati içindeki parçalanma ve kilit aktörlerin çıkarları protestocuların “daha iyi bir Irak” taleplerine karşı çıkmaya yetecek büyüklükte bir güç oluşturuyor.

Şii aktörlerin halkın gözünde meşruiyetlerini (yeniden) kazanma girişimlerinin sonuçları ülkenin bütünlüğünün aleyhinde sonuç verebilir. Halkın taleplerine cevap verip öfkelerini yatıştırmak için radikal siyasi reformlar bir çözüm olarak görülebilir ama kısa vadede bu mümkün görünmüyor. Acil radikal bir reform yapılması bu partilerin iktidar kaynakları için varoluşsal bir tehdit oluşturabilir çünkü bunların büyük ölçüde iltimasa ve siyasi menfaatler için devlet kaynaklarının kullanımına dayanan bir iktidarları bulunmakta. Kademeli reform mümkün olsa da bu girişim protestocuları tatmin etmeye yetmeyecektir. Halk ile yetkililer arasında bir boşluk olduğu sürece siyaset, ekonomi ve güvenliğe dair reformlar kısır bir döngüyle sınırlı olacaktır.

Referanslar

- 1- Hassan Ahmed. (7 Mart 2020). Iraqi protesters stand firm, say corruption worse than coronavirus. <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/03/iraq-protests-coronavirus.html#ixzz6McAGp58r>
- 2- Farhad Alaaldin. (13 Şubat 2020). Iraq's establishment parties must back Allawi's new cabinet. <https://www.rudaw.net/english/opinion/13022020>
- 3- Harith Hasan. (14 Kasım 2019). The Subtle Power of Sistani. <https://carnegie-mec.org/diwan/80346>
- 4- Yazarın Bağdat'ta bulunan araştırmacı ve analist Yasir Kutî ile 15 Nisan 2020'de yaptığı telefon görüşmesinden.
- 5- Harith Hasan. (14 Kasım 2019). The Subtle Power of Sistani. <https://carnegie-mec.org/diwan/80346>
- 6- Al Jazeera. (24 Ocak 2020). <We want them out>: Iraq protesters call for US troops exit. <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/iraq-protesters-call-troops-exit-200124080811442.html>
- 7- Muhammad Al-Waeli. (5 Şubat 2020). The Future of the Protest Movement in Iraq. <https://100iraqithoughts.com/2020/02/05/the-future-of-the-protest-movement-in-iraq/>
- 8- Anthony H. Cordesman. (20 Mart 2020). Iraq is the Prize: A Warning About Iraq's Future Stability, Iran, and the Role of the United States. <https://www.csis.org/analysis/iraq-prize-warning-about-iraqs-future-stability-iran-and-role-united-states>
- 9- Mesela bkz. Adnan Alzurfi. <https://twitter.com/adnanalzurfi/status/1240026493604048896?s=20>
- 10- Harith Hasan. (14 Kasım 2019). The Subtle Power of Sistani. Available at <https://carnegie-mec.org/diwan/80346>
- 11- Ranj Alaaldin. (31 Ocak 2020). The irresistible resiliency of Iraq's protesters. <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/01/31/the-irresistible-resiliency-of-iraqs-protesters/>
- 12- Kamaran Palani. (26 Aralık 2019). A Crisis of Governance: Explaining Iraq's Protest Movement. <https://research.sharqforum.org/2019/12/26/a-crisis-of-governance-explaining-iraqs-protest-movement/>

YAZAR HAKKINDA

Kamran Mohammad Palani Middle East Research Institute bünyesinde araştırmacı ve Erbil Selahaddin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim görevlisidir. Kamran ayrıca Leiden Üniversitesi Yönetişim ve Küresel İlişkiler Fakültesi'nde doktora adaydır.

AL SHARQ STRATEJİK DÜŞÜNCE KURULUŞU HAKKINDA

Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu, demokratik katılım, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog ve sosyal adalet ideallerini teşvik etmek amacıyla, tarafsız ve titiz bir yaklaşımla araştırma yapmayı üstlenen bir düşünce kuruluşudur.

Address: Istanbul Vizyon Park A1 Plaza Floor:6
No:68 Postal Code: 34197
Bahçelievler/ Istanbul / Turkey
Telephone: +902126031815
Fax: +902126031665
Email: info@sharqforum.org

